PETRA **Obchod s cirkevnými potrebami a knihkupectvo má na sklade:**

080 01 PREŠOV, ul. SSR 1

Dr. J. Šuvarský: **Biskup Gorazd** (čes.)	48,—
Pravoslávny katechizmus (slov.)	9,—
Fenčík: **Liturgika** (rus.)	3,80
Patriarcha Alexij: Výběr z díla (český)	10,—
Patriarcha Sergij: **O spasení** (slov.)	10,—
Metropolita Nikolaj: **Výňatok z diela**	12,—
Dr. Št. Pružinský: **Patrológia I.**	41,—
Metr. Jelevferij: **Na Božej nive** (rus. a slov.)	10,—
Základné bohoslovie	24,—
Teologická motivace (čes.)	9.—
Prot. P. Aleš: **Cirkevné dejiny I.**	150,—
Pravoslávny katechizmus (český a rus.)	10,—
Dr. Št. Pružinský: **Úvod do Písma sv. Nového zákona**	98,—
Teologický zborník IV.	52,—
Teologický zborník V.	60,—
Dr. P. Kernaševič: **Zrovnávacie bohoslovie**	112,—
Teologický zborník VI.	73,—
Teologický zborník VII.	67,—
Naše pravoslaví	10,—
Služebník cirk. slov.	80,—
Úvod do dejín svätej liturgie (slov.)	50,—

Budúce číslo vyjde 10. júla 1981

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: 080 01 Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel.: 313 79. Vedie redakčná rada. Vedúci a zodpovedný redaktor prot. dr. Š. Pružinský. Technický red. Helena Ferencová. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Duklianske tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročne predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Rozširuje PNS. Objednávku prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať: PNS — Ústr. expedícia tlače, Bratislava Gottwaldovo nám. č. 18 — Povolené SÚTI 15/0 z 27. 12. 1972. Číslo indexu 49 442.

ODKAZ sv. CYRILA A METODA

ROČ. XXVII. — MESAČNÍK PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI — Č. 6/1981

Zo sveta

- *Carihradský patriarchát. S požehnaním pravoslávnej hierarchie v USA založili družstevný podnik pre pravoslávnu ikonografiu a architektúru sv. Jána Damascénskeho. Organizácia si kladie za cieľ preskúmať chyby a odklony v cirkevnom umení, aby ešte lepšie toto umenie slúžilo pravoslávnej cirkvi v oblasti liturgickej a cirkevnej estetiky. Bude vydávať časopis „Cirkevné umenie", ktorý bude približovať pravoslávnu ikonografiu a architektúru iným cirkvám (Glasnik 2/81).*
- *Alexandrijský patriarchát. V Ugande Preosvietený Teodor, biskup naukratijský, pokrstil len v septembri m. r. 70 Afričanov. Zisťuje sa veľký záujem o pravoslávie v Afrike. V Nairobi (Keňa) je metropolitná katedra Vysokopreosvieteného metropolitu Frumentija, pod ktorú patrí i biskup Teodor, metropolitov zástupca (Glasnik 2/81).*
- *Jeruzalem. Počet pravoslávnych veriacich v Jeruzaleme stúpol, hoci ešte nedosiahol stav z roku 1950, t. j. 45 tisíc. Veľa pravoslávnych Arabov totiž Jeruzalem opustilo (Vestnik 691).*
- *Rím. Druhá podkomisia medzicirkevnej miešanej komisie pre dialóg medzi katolíckou a pravoslávnou cirkvou, ktorá tu tohto roku zasadala, schválil dokument na tému „Tajomstvo cirkvi a Eucharistie vo svetle tajomstva sv. Trojice". Dokument predložia koordinačnej komisii, ktorá bude zasadať v júni t. r. v Benátkach (Vestnik 690).* *Hn.*

Posmrtná spomienka

Dňa 19. februára 1981 ukončil svoju pozemskú cestu brat Pavel Doloszycki zo Sečoviec. Nebohý sa narodil 13. 9. 1904 v Dolnom Sohorove (ZSSR). Prešiel ťažkým životom ako otec početnej rodiny. Nezanedbával ani svoje kresťanské povinnosti, bol aktívnym pravoslávnym veriacim, akým zostal i v krízových rokoch. Na poslednej ceste ho okrem rodiny odprevadili veriaci a spoluobčania vo veľkom počte. Pohrebné obrady odslúžil dňa 21. 2. t. r. d. o. prot. Ján Choma, riaditeľ ÚER Michalovce, ktorý predniesol aj rozlúčkovú kázeň, a býv. správca farnosti Sečovce o. Vasil Dacej.

Vičnaja pamjať!

NA NAŠU PRAVOSLÁVNU TLAČ TENTORAZ DAROVALI:

Ján Benko, Medzilaborce, 100.— Kčs, Bohuznámy z Údola 100.—, Anna Pilčáková, Ortáše, 100.—.

Srdečná vďaka. Mená ďalších darcov uverejníme v budúcom čísle.

O trojjedinom Bohu

Príďte, ľudia, volá nás svätá cirkev, trojpodstatnému Božstvu sa pokloňme, Synovi v Otci so svätým Duchom.

Každý deň sa prežehnávame so slovami: Vo imja Otca, i Syna, i Svjatoho Ducha a povznášame naše myšlienky k nebeským príbytkom najdokonalejšej Bytosti, v Trojici osláveného Boha. Od kúpele sv. krstu máme právo volať sa Jeho deťmi. Spomíname, ako sa Pán zjavil v troch Osobách na rieke Jordán a potom vyhlásil ústami sv. evanjelistu Jána: „Traja sú, ktorí svedčia na nebi: Otec, Slovo a svätý Duch. A tí traja sú jedno" (I Jn 5, 7). Sám Syn Boží, keď posielal apoštolov, aby pozýval ľud do Jeho milostiplného kráľovstva, prikázal im krstiť ľud „v mene Otca, i syna, i svätého Ducha". Svätá pravoslávna cirkev ukazuje Bohozjavenie spravodlivému Abrahámovi na ikone v podobe troch anjelov, ktorým sa Abrahám poklonil ako jedinému Bohu v troch Osobách. Keď uctievame ikonu sv. Trojice, uvedomujeme si, že tvár svätej Trojice sa nedá zobraziť, lebo podstata svätej Trojice je nezobraziteľná: Otec, Syn a Duch svätý, tieto tri Bytosti tvoria jednu Bytosť jedného Boha. Tak veríme, hoci hĺbku tejto viery nemôžeme pochopiť. Raz sa Saracéni — mohamedáni — opýtali sv. Cyrila, učiteľa Slovanov: „Ako vy kresťania, jednoho Boha delíte na troch Bohov — Syna, Otca a Ducha svätého?" — „Nerúhajte sa svätej Trojici — odpovedal sv. Cyril. — Otec, Syn a Duch svätý sú tri Osoby — jedna Bytosť. Pozrite sa na Slnko, ktoré na nebi je ustanovené, aby zobrazovalo sv. Trojicu. Čo na ňom pozorujete? Kruh, jas a teplotu.

Tieto tri vlastnosti, slnečný disk, žiara a teplota majú dokázať jestvovanie a vlastnosti Osôb Presvätej Trojice. To, čo je v prípade Slnka kruh, to je v Trojici Boh Otec: ako kruh ani On nemá začiatok ani koniec. Boh Otec je bezpočiatočný a nekonečný. Tak ako zo slnečného kruhu vychádza jas a teplota, od Boha Otca vychádza — sa rodí Syn a pochádza Duch svätý. Jas, svetlo slnečné osvetľuje všetko, podobne i Boh Syn, od Otca narodený osvietil celý svet svojím evanjeliom. A slnečná teplota, pochádzajúca spolu so žiarou z toho istého kruhu, to je podoba Ducha svätého, ktorý pochádza predvečne od toho istého Otca. Pozrite sa teda na Slnko a poznáte Trojicu. Ani Slnko sa nedelí na tri časti, na kruh, žiaru a teplotu, ale každá táto vec má svoju vlastnosť. Jedna je kruh, druhá žiara a tretia teplota. Ale kto povie pri pohľade na Slnko, jeho tvar, jas a teplotu, že to nie je jedno Slnko, ale tri Slnká? Tak aj Presvätá Trojica, hoci ju tvoria tri

osoby, predsa nie je Božstvom rozdelená na troch Bohov, ale jeden je Boh, ako jedno je Slnko na nebi."

Keď oslavujeme jednobytnú a nerozdielnu Trojicu, vyznávame Boha Otca, Syna a svätého Ducha. Boh Otec nás vyvolal z nebytia, dal nám svoju podobu a nezanechal nás, keď sme padli, ale poslal nám jednorodeného svojho Syna, aby nás vykúpil z hriechu a jeho následkov a daroval nám i svätého Ducha, aby nás osvietil, preto uctievame Presvätú Trojicu. Boh Syn vzal na seba celú zodpovednosť za naše hriechy a celú ťarchu nášho pádu a aby nás znovuustanovil do predošlej dokonalosti, vzal na seba

ľudskú prirodzenosť, žil medzi nami, zomrel za nás a za nás i vstal z mŕtvych. Boh Duch svätý, nehľadiac na svoju bezprikladnú svätosť, neopustil nás, hriešnych, ale osvetľuje svojou milosťou cirkev a všetkých, ktorí sú v nej, oživuje, posilňuje a lieči nás, mŕtvych od hriechov, vo sviatostiach, poučuje nás prostredníctvom ním vnuknutých prorokov a apoštolov, súhlasil dokonca tajomne prebývať v každej veriacej duši a pripravovať ju na večné príbytky celej Presvätej Trojice.

Snažme sa byť s Pánom, častejšie rozmýšľať o Bohu, radovať sa, keď si Boh na nás spomenie, čo značí Jeho milosť k nám. Keď oslavujeme Presvätú Trojicu, prosme ju, aby nám darovala svoju milosť a odpustila naše previnenia, aby sme ju mohli ospevovať a klaňať sa jej v duchu pravdy na veky vekov.

+ **Nikanor**, biskup michalovský

Pascha Christova v Michalovciach — Preosvietený vladyka Nikanor, biskup michalovský, vykonáva obrad svätenia pokrmov.

Vyhlásenie

ČLENOV METROPOLITNEJ RADY PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI K VŠEOBECNÝM VOĽBÁM DO ZASTUPITEĽSKÝCH ZBOROV

Ako členovia metropolitnej rady pravoslávnej cirkvi v Československu si plne uvedomujeme svoju spoluzodpovednosť za šťastný a pokojný život všetkých občanov našej socialistickej vlasti. Naša generácia žije v dobe veľkých a postupujúcich spoločenských zmien, ktoré ľudstvu otvárajú nové výhľady a možnosti. Sme veriaci ľudia a ako takí sa spoločne so všetkými spoluobčanmi radujeme, že XVI. zjazd KSČ dáva celej našej spoločnosti nový reálny program, uskutočnenie ktorého upevní životné istoty. Vytvárajú sa tak každému občanovi našej krajiny, to značí i nám, príslušníkom pravoslávnej cirkvi, široké možnosti na rozvinutie vlastných schopností na prospech spoločnosti.

Pravoslávni veriaci sa podieľali na oslobodzovaní našej vlasti, mnohí z nich položili za vlasť svoje životy. Poznáme cenu mieru, a preto si vážime toho, že jednou z hlavných zásad našej novej sociálne spravodlivej spoločnosti je boj za mier, boj za právo človeka na život. A preto sa tiež staviame za volebný program, s ktorým pred našich občanov predstupuje Národný front. Naši veriaci, poslušní Písma svätého, sú v socialistickej spoločnosti medzi tými, ktorí sa usilujú statočne pracovať, vytvárať atmosféru dôvery a lásky, byť čestnými a obetavými. Svätý apoštol Pavel nám dôrazne kladie na srdce: „Jedni druhých bremená neste a tak naplňte zákon Christov" (Gal 6, 2).

Sme hlboko presvedčení, že veriaci našej cirkvi prispejú k tomu, aby voľby do zastupiteľských zborov sa stali manifestáciou jednoty nášho ľudu v úsilí o mier, budovateľskú prácu a prehĺbenie vzájomnej dôvery.

Praha dňa 9. apríla 1981.

My sme si zvolili opäť mier!

Všetkým našim občanom i všetkým našim čitateľom je dobre známe, čo bolo doposiaľ urobené pre vec upevnenia mieru vo svete, pre uvoľnenie medzinárodného napätia a pre odzbrojenie. A je dobre známe aj to, že idea mieru vo svete je dôsledne uplatňovaná a realizovaná predovšetkým socialistickými krajinami, pre ktoré mier je základom ich spoločenského a politického života. Preto ZSSR a ostatné socialistické krajiny, podporované mnohými inými krajinami, pre ktorých mier je zatiaľ nesplnenou túžbou, podporované mnohými pokrokovými a mierumilovnými silami vo svete, dôsledne presadzujú svoju mierovú politiku a usilujú sa o to, aby sa vec mieru stala záležitosťou celého sveta, všetkých národov. Ba možno povedať, že ani nieto na svete takého národa, aby si želelal vojnu. Ideu vojny podporujú a o jej uskutočnenie sa usilujú iba reakčné sily sveta. Týmto silám sa v poslednej dobe opäť podarilo zhoršiť medzinárodné vzťahy, zvýšiť medzinárodné napätie, vystupňovať horúčkovité zbrojenie, presadiť výrobu a rozvoj nových druhov zbraní hromadného ničenia, narušiť dosiahnuté výsledky medzinárodnej spolupráce a dôvery medzi štátmi a národmi. Všetko toto je ohrozením ľudského života na zemi, jeho úplnou likvidáciou. Avšak táto reakčná politika nedokázala zastrašiť sily mieru, predovšetkým ZSSR a ostatné socialistické krajiny, ktoré naopak vystúpili s novou mierovou iniciatívou a novým úsilím obhájiť mier na svete proti všetkým tým, pre ktorých mier nie je žiadúci a jeho cenu a zmysel ani nechcú poznať.

Toto nové a nezvratné úsilie o zachovanie mieru vo svete a pevné rozhodnutie pokračovať v línii dosiahnutých výsledkov tlmočil na nedávnom XXVI. zjazde KS ZSSR L. I. Brežnev. Je to vôľa a rozhodnutie národov ZSSR, preto z tribúny zjazdu bolo jednoznačne povedané, že základným smerom zahraničnopolitickej činnosti Sovietskeho zväzu „bol a je boj za zmiernenie nebezpečenstva vojny a zastavenie horúčkovitého zbrojenia. V súčasnosti sa táto úloha stala obzvlášť významnou a naliehavou. Vo vývoji vojenskej techniky sa totiž odohrávajú rýchle a prenikavé zmeny. Vyvíjajú sa kvalitatívne nové druhy zbraní, predovšetkým zbraní hromadného ničenia..." A ďalej sa hovorí: „Situáciu komplikuje, že politika agresívnych imperialistických síl už vyvolala značné zvýšenie medzinárodného napätia so všetkými nebezpečnými dôsledkami, ktoré z toho vyplývajú." Preto ZSSR „za celý tento čas sa rozhodne usiloval o to, aby sa skončovalo s horúčkovitým zbrojením tohto druhu a aby bolo vylúčené ďalšie rozširovanie jadrových zbraní vo svete". Urobil sa veľký kus práce na prípravu zmluvy s USA o obmedzení strategických útočných zbraní, vo vyjednávaní s Anglickom o úplnom zákaze jadrových zbraní, bolo zo strany ZSSR vyhlásené, že nebude používať jadrové zbrane proti nejadrovým krajinám, bol vznesený návrh, aby bola zastavená výroba jadrových zbraní a bola započatá ich postupná likvidácia, lebo svet takéto zbrane nepotrebuje a jadrová energia môže byť úspešne použitá na

mierové účely: na výrobu elektrickej energie, medicíny a v ostatných oblastiach rozvoja ľudskej spoločnosti, ktoré pre tento rozvoj potrebujú len jedno — MIER!

Okrem toho, že ZSSR sa aktívne usiloval o zákaz všetkých ďalších druhov zbraní hromadného ničenia, pokračovalo rokovanie o vylúčení chemických zbraní, podarilo sa spomaliť realizáciu plánov vývoja neutrónových zbraní v západnej Európe a bola vyjadrená ochota uzavrieť dohodu, aby sa takéto zbrane nikdy nevyrábali. Mnoho sa dosiahlo zásluhou zvolania celoeurópskej konferencie, ktorá vo svojej práci pokračovala na zasadaní v Belehrade a v Madride. Práve tak významným bolo úsilie o zníženie počtu vojsk v strednej Európe, rokovania a návrhy v rámci činnosti OSN a mnohé iné konkrétne kroky, zamerané na upevnenie mieru a plodnej bratskej spolupráce medzi národmi, lebo je to jediná rozumná cesta, jediná rozumná perspektíva sveta.

Toto mierové úsilie podporujú aj ostatné štáty socialistického spoločenstva a všetky mierové sily na svete. Aj zjazd KSČ sa prihlásil k tejto mierovej línii a politike, čo na zjazde strany tlmočil jej generálny tajomník a prezident republiky dr. Gustáv Husák, keď povedal: „ČSSR spoločne s bratskými mierumilovnými krajinami sa usiluje o to, aby sa Európa stala trvalou oblasťou mieru. K tomu smeruje i nový návrh Sovietskeho zväzu, vyhlásiť už teraz moratórium na rozmiestňovanie nových raketových jadrových zbraní stredného doletu krajín NATO a ZSSR v Európe." Tieto nové návrhy „vytyčujú reálnu mierovú alternatívu proti imperialistickej politike zámerného zostrovania medzinárodného napätia". Náš ľud „v záujme zachovania mieru a priaznivých podmienok pre výstavbu socialistickej spoločnosti" urobí všetko, čo je v jeho silách, aby boli uskutočnené všetky mierové iniciatívy a snahy a bolo dosiahnuté plné odzbrojenie.

To jasne dosvedčuje, že sme si raz a navždy zvolili mier. Za túto mierovú politiku sa náš ľud plne stavia a vyjadril to aj pri terajších voľbách do zastupiteľských orgánov, čím dal jasne najavo, že my sme si opäť zvolili mier, slobodu, bratstvo a spravodlivosť v medziľudských vzťahoch, lebo konečným snažením musí byť dobro človeka, lebo Boh dal človeku život ako najvyšší dar, v ňom sa prejavuje láska, dobrotivosť Božia a za zachovanie tohto daru — života — treba vytrvalo bojovať proti všetkým, čo by chceli svet priviesť na pokraj skazy a smrti. Svet má pred sebou veľkú perspektívu, materiálnu i duchovnú, a túto perspektívu treba naplniť. Preto ani kresťania nestoja bokom od naliehavých otázok života dnešného človeka, lebo z učenia Isusa Christa vedia, aká veľká je cena ľudského života. Isus Christos jasne povedal, že nič človeku neprospeje, hoci by si získal celý svet, ale svoj život zahubí. Človek je obrazom Božím, je bytosťou Bohu podobnou a preto útočiť na človeka je to isté, ako útočiť na samotného Boha. Preto Isus Christos spojil lásku k Bohu s láskou k človeku. Len ten môže povedať, že miluje Boha, kto miluje aj človeka, jeho život, práva a slobodu.

Jasnou a konkrétnou odpoveďou na zhoršovanie medzinárodného napätia je kresťanská mierová činnosť, najmä v rámci Kresťanskej mierovej konferencie a jej Výboru pre pokračovanie v práci KMK, posledné zasadanie ktorého sa uskutočnilo v dňoch 28. 3.—1. 4. 1981 v Kyjeve. V pozdravnom posolstve tomuto rokovaniu Jeho Svätosť patriarcha Pimen napísal: „Prvoradou úlohou našej mierovej práce je účasť v snahách všetkých ľudí dobrej vôle nedopustiť zánik ľudstva v plameňoch jadrových zbraní." V odpovedi na toto posolstvo účastníci zasadania Výboru pre pokračovanie v práci napísali: „Sme plne rozhodnutí prehlbovať náš kresťanský prínos v prekazení novej vojny, v upevnení mieru a spravodlivosti vo vzťahoch medzi národmi a sme rozhodnutí, nakoľko je to v našich silách, rozširovať spoluprácu v tomto zodpovednom poslaní s veriacimi i neveriacimi ľuďmi dobrej vôle," lebo mier je potrebný každému človeku na zemi. Pri hodnotení úlohy cirkví a kresťanov v oblasti mierovej práce vo svete účastníci tohto zasadania sa zhodli tiež, že treba skúmať, či nenastal čas na spoločné deklarácie cirkví o vlastnom vyznaní mieru ako nevyhnutného nasledovania Kniežaťa pokoja — Isusa Christa, že treba preskúmať prostriedky a možnosti cirkví a kresťanov, ako ukončiť stupňovanie zbrojenia, preskúmať koncepcie, plány a návrhy politických činiteľov všetkých krajín a nájsť spôsoby, ako ich podporiť, skúmať príčiny, ktoré vedú k novému napätiu, k obnove studenej vojny a k nebezpečenstvu novej vojny a nájsť prostriedky na ich odstránenie. Práve tak dôležité je skúmať príčiny disproporcií v spoločenstve národov, ktoré vedú k nespravodlivosti, nedostatku, hladu, biede v treťom svete, lebo kde panujú také pomery, tam nie je možné hovoriť o predpokladoch mieru, lebo samotné postavenie zbedačených vedie k nepokoju. Treba preskúmať, čo môžu pre túto vec urobiť ekumenické organizácie, čo je možné urobiť pre likvidáciu pozostatkov kolonializmu, neokolonializmu a ekonomického i kultúrneho paternalizmu, ako pomôcť OSN pri úsilí nastoliť nové a spravodlivé ekonomické poriadky a mnohé iné problémy, ktoré zhoršujú spolunažívanie a spoluprácu národov.

Navrhnuté problémy sú aktuálne a keďže sú postavené ako problémy, ku ktorým sa má vysloviť každý kresťan a každá kresťanská cirkev, je pochopiteľné, že aj my a naša cirkev je povolaná aktívne prispieť k tomu, aby stanovený program a návrhy mierovej práce kresťanov a cirkví nezostali na papieri. Aj nám pripadá istý diel tejto zodpovednej práce pre vec mieru a dobro ľudstva. Náš ľud si je plne vedomý zodpovednosti svoje práce i svojich snáh vo veci zachovania mieru, pokoja a spravodlivosti vo svete. A takémuto národu žehná aj sám Knieža pokoja Isus Christos, ktorý sa stal človekom preto, aby nás zmieril s Bohom i s ľuďmi navzájom a všetkých nás priviedol k večnému pokoju v príbytkoch Otca svojho nebeského.

Dr. Štefan Pružinský

Svätý prorok Ámos

Dejiny Cirkvi Božej dosvedčujú, že Pán Boh na zvestovanie svojej svätej pravdy si ľudí nevyberá podľa pôvodu či vzdelania, ale podľa ich čistoty a úprimnosti srdca a duše. Názorným príkladom tejto skutočnosti je, okrem novozákonných apoštolov-rybárov — i starozákonný prorok Ámos, ktorého pamiatku pravoslávna cirkev uctieva 15. júna. Ámos bol pastierom (1,1) a zaoberal sa i ovocinárstvom (7,14). Pochádzal z mestečka Tekóe, ktoré v dobe rozdelenia izraelskej ríše náležalo do judského kráľovstva. Na prorockú službu ho povolal Boh v dňoch judského kráľa Oziáša a v dňoch izraelského kráľa Jeroboama, syna Joasovho, dva roky pred zemetrasením (1,1). Teda bolo to v polovici ôsmeho storočia pred narodením Isusa Christa. Božie slová prorokoval najmä v Beteli, ktorý bol súčasťou severoizraelského kráľovstva. Tu stál oltár zlatého teľaťa, pred ktorým izraeliti prinášali svoje obete.

Ámosovo proroctvo je zapísané v knihe, ktorá má deväť kapitol. Celkovým obsahom jeho knihy sú káravé reči predovšetkým proti severoizraelskému kráľovstvu. Vystupuje však i proti judskému kráľovstvu a susedným pohanským národom. Posledné verše Ámosovej knihy oznamujú spásu domu Jakubovho na hore Sion a úplné zničenie jeho nepriateľov.

Sv. prorok Ámos svoju knihu začína slovami: „Hospodin bude hromžiť zo Siona a z Jeruzalema vydá svoj hlas, nivy pastierov zvädnú, vrchol Karmela uschne" (1,2). Týmito slovami Ámos chce priblížiť spohanštelým Izraelitom hrôzu, ktorá nastane preto, že zradili Boha a spolu s pohanskými národmi šliapu po pravde a spravodlivosti. Veď okrem odstúpenia od pravej bohoúcty páchajú násilie, utláčajú chudobných a odovzdávajú sa pohanskému hýrivému spôsobu života. Nechcú počúvať otcovský hlas Boha zvestovaný im cez Mojžišov zákon a prorokov. Hospodin sa preto hnevá a bude na nich „hromžiť". Nábožensky a mravne slepých a hluchých Izraelitov osloví svojím trestom tak, že „nivy pastierov zvädnú a vrchol Karmela uschne". Pre izraelský národ to znamená veľkú katastrofu. Veď ich základnou, ba skoro jedinou obživou je poľnohospodárstvo, najmä pastierstvo. Okolie vrcholu Karmel bolo najúrodnejšie. Na Karmeli boli najlepšie pastviny. Vyschnutie tejto oblasti znamená hlad a veľké nešťastie pre národ.

Na Izraelitov príde veľké nešťastie pre ohavnosť ich hriechov. Veď „poctivca predali za peniaz a bedára za pár topánok. V prachu zeme šliapu po hlave maličkých a cestu utláčaných pokrivujú" (2,6—7). To všetko preto, aby aspoň navonok svojou životnou úrovňou vyrovnali sa susedným pohanom. Preto vytvárajú ideológiu, ktorá rozbíja jednotu viery v pravého Boha, a tým rozdeľujú vyvolený národ na judský a severoizraelský. Takto sa vzďaľujú od starozákonnej cirkvi, jej zákonov, Božej vôle a ženú sa do záhuby.

Zodpovednosť za to ponesú všetci Izraeliti a najmä tí, čo páchajú na národe fyzické i duchovné násilie a zavádzajú falošnú bohoúctu. Netúžia už po Bohu, pravde a spravodlivosti. Zabúdajú na Božie dobrodenia, že Boh ich vyviedol zo zeme Egyptskej a dal im zem Amorejčanov. Úspechy, ktoré dosahujú v svojom živote, nepripisujú moci a milosti Božej, ale sebe samým. Chcú dokázať, že svojimi vlastnými silami sú schopní žiť tak, ako susedné pohanské národy. Keďže sociálne na to nestačia, utláčajú biednych a keď nestačí ani to, aby sa mohli vystatovať pred svetom, tak „na založených plášťoch vyťahujú sa povedľa každého oltára a víno pokutovaných pijú v dome svojho" (2,8). Sú si vedomí, že nekonajú podľa vôle Božej. Izraeliti to všetko dobre vedia a úmyselne narušujú zmluvu s Hospodinom. Boh im ustanovil z ich synov prorokov a nazarejcov. „Lenže nazarejcom dali piť víno a prorokom rozkázali: Neprorokujte!" (2,12). Preto príde na nich trest taký, že „ľahký utratí beh, mocný si nezoceľuje silu a hrdina si nezachráni život" (2,14).

Hospodin dopustí na Izrael cez ruky jeho nepriateľov ďalší hrôzostrašný trest, ktorý Ámos oznamuje izraelskému ľudu slovami: „Hospodin hovorí, kto by neprorokoval? Oznámte v palácoch Asýrska a v palácoch v zemi egyptskej, vravte. Zhromaždite sa na vrchol Samárie a pozrite veľký zhon v nej a utláčanie v jej strede! Nevedia konať, priamo, to výrok Pána, zbierajú násilia a lúpež v palácoch svojich. Preto takto hovorí Hospodin: „Nepriateľ obkľúči krajinu i pozbaví ťa sily a vyplienené budú paláce tvoje" (3,8—11). Hospodin zničením Izraela zničí i jeho modloslužbu „lebo v deň, keď navštívim hriechy Izraela a budem trestať pre oltár v Beteli, vtedy budú zrazené rohy oltára a padnú na zem" (3,14).

Prorok Ámos veľmi ostro vystupuje i proti izraelským ženám, ktoré svojimi hriešnymi nárokmi vynucujú na svojich mužoch, aby ešte viac vykorisťovali biednych, aby si mohli žiť hýrivým životom. „Vravíte pánom svojim: daj, chceme piť! Zaprisahal sa Hospodin na svätosť svoju: Hľa, prídu na vás dni, keď vás odvedú za hákmi a zbytky z vás za rybárskymi udicami. A cez trhliny prejdete každá rovnou cestou a vyhodia vás k Hermonu" (4,3). Keďže Izrael okúsil už mnoho Božích trestov a neučinil nápravu, prorok ho vyzýva, aby sa chystal na súd a trest pred Boha svojho.

Budúcnosť Izraela je súd a trest. Avšak to nemá byť posledná udalosť. Lebo trest je výsledok hriešnych skutkov. Zmení sa k lepšiemu život Izraelitov, zmení sa aj ich položenie. Preto prorok ich vyzýva k pokániu: „Hľadajte dobro a nie zlo, aby ste žili, a tak, aby bol s vami Pán Boh zástupov, ako ste vraveli. Nenáviďte zlo a milujte dobro a uplatnite právo v bráne, azda sa zmiluje Pán Boh zástupov nad zvyškami Jozefa" (5,14—15).

Mnohí z Izraelitov hlásili sa k pravému Bohu, ale ich život ako i samotná bohoslužba boli proti Božej vôli. Mysleli, že keď sa budú hlásiť k viere v pravého Boha, budú v deň Pánovho trestu zachránení a pohania potrestaní. Prorok ich však vyvádza z tohto omylu, keď hovorí: „Beda vám, čo žiadate

deň Pána" (5, 18). Je to pre vás podobné „ako keď niekto uteká pred levom a narazí naňho medveď (5, 19).

Nenávidím, zavrhujem sviatky vaše a nevoňajú mi zbory vaše. Keď mi prinášate celopaly a na pokrmové svoje obety sa nepozriem. Odstráň odo mňa hluk piesní svojich a zvuk hárf tvojich nechcem počuť. Radšej nech prúdi právo ako voda a spravodlivosť ako trvalý potok" (5, 21—24). Aké aktuálne je Ámosovo proroctvo i v kresťanskej cirkvi dvadsiateho storočia! Koľko kresťanov na svete šliape po pravde a spravodlivosti. Koľko kresťanov sa prižívuje na práci iných. Koľko z nich nehľadá pravdu a spravodlivosť, ale iba svoj zisk a moc? Koľkí kresťania sú vykorisťovateľmi a utláčateľmi bezmajetných a bezbranných? Koľkí z nich vykonávajú len formálne svoje kresťanské povinnosti a koľkí z nich pre svoje pozície a spoločenské postavenie žijú pohanským spôsobom života? Nehľadajú pravdu a spravodlivosť, ale moc a slávu.

Či nemáme mať obavu z dňa Pánovho? Veď každé násilie, útlak, podvod a pokrytectvo je len do času. Vo svetovom dianí sme svedkami, že národy už nechcú žiť v útlaku. Revolučná premena ľudskej spoločnosti je nezadržateľná a jasne svedčí, že každému utláčateľovi raz prichádza deň zúčtovania. Vo svojom živote vidíme, že i podvody, klamstvá a nezákonné dokazovanie trvá len do času. Do času, kým spoločnosť na to nepríde a svojimi zákonmi nezamedzí ďalšiemu hriechu.

Pred zákonmi spoločnosti sa však niekedy možno skrývať, no pred Bohom nieto úniku. Keď páchame zlo, uvedomme si, že Boh nás netresce momentálne nie preto, že nevidí naše skutky, ale preto, že je milosrdný a dáva nám čas na pokánie, na duchovnú liečbu. Veď Boh nechce smrť hriešnika. My veriaci, uvedomme si, že náš čas je čas našej sebanápravy, využime ho. Neklamme sa tým, že keď hrešíme, sme lepší ako tí, čo Boha a Jeho zákony nepoznajú, aby aj na nás sa nevzťahovalo Ámosovo „beda v deň Pána", ako na starozákonných Izraelitov. Ale konajme tak, aby v nás prúdilo právo ako voda a láska a spravodlivosť, ako trvalý potok. Len tak nájdeme milosť u Boha a radosť z plného pozemského i večného života. Milan Gerka

---

Človek bez rozumu pohŕda svojím blížnym, ale rozumný človek mlčí (Prísl. 11, 12).

Kde nieto múdrej správy, padá ľud a záchrana je v množstve radcov (Prísl. 11, 14).

Na stezke spravodlivosti je život a na jej ceste, na jej chodníku niet smrti (Prísl. 12, 28).

OPRAVA: V č. 5/1981 nášho časopisu je autorom prvého článku o. Peter Humeník. Prosíme o prepáčenie chybného údaja, ale stalo sa tak vinou tlačiarne.

Ekumenický chrám kresťanského Bohoctievania

Arméni podplatili určitých ľudí a dosiahli to, že pravoslávni so svojím patriarchom nesmeli vstúpiť do chrámu sv. Hrobu. Keď Arméni márne čakali na svätý oheň, chrámová stráž ich vyhnala z chrámu, keď uvidela zázrak pri chrámových dverách. Sv. oheň tu totiž vyšľahol v podobe blesku zo stĺpa chrámových dverí. Patriarcha s radosťou tento oheň potom rozdával veriacim.

Keď teraz patriarcha vstupuje do Sv. Hrobu, stráže všetkých vierovyznaní prehliadnu Hrob i patriarchu a zhasnú všetky svetlá a sviečky. Pohľady všetkých prítomných sa upierajú na kaplnku Sv. Hrobu, kde sa patriarcha vrúcne modlí a prosí o sv. oheň. Nastane hrobové ticho. Zrazu zažiari svetlo nad Sv. hrobom a už patriarcha podáva sv. oheň okrúhlym bočným okienkom. Ľud jasá a zapaľuje zväzky svojich sviečok. Tisíce a tisíce sviečok zažiari v chráme a okolí. Patriarcha kráča naspäť do oltára katedrálneho chrámu Katholikon, kde sa zoblieka a vracia sa do svojej rezidencie.

Na východnej strane vchodu do kaplnky sv. Hrobu prilieha k rotunde Anastasis katedrálny chrám Vzkriesenia Christovho — tzv. Katholikon. V jeho veľkej kupole je kamenná váza, označujúca stred zeme. Po stranách oltára je trón jeruzalemského pravoslávneho patriarchu a jeho zástupcu. V chráme je veľa vzácnych ikon.

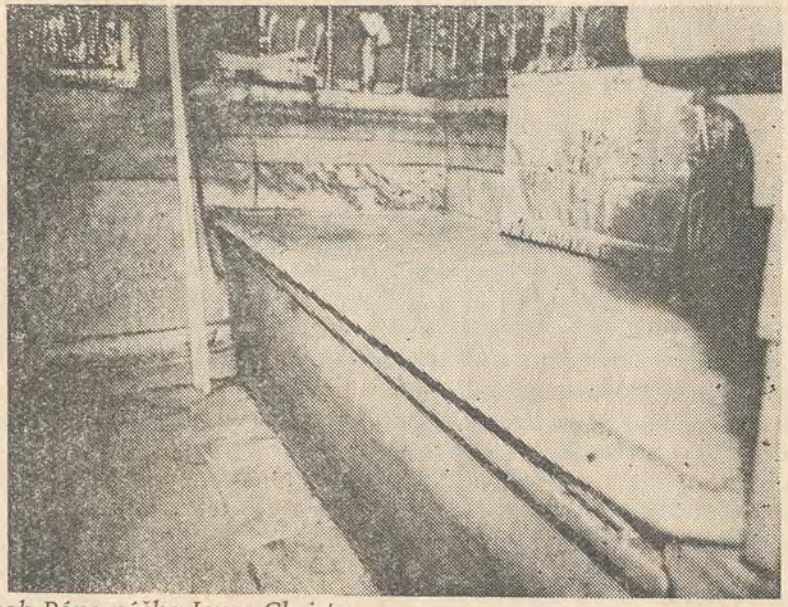

Hrob Pána nášho Isusa Christa.

Pri tomto chráme na severnej strane je vedľajšia chrámová loď. Od západu sa pútnik dostane do kaplnky Zjavenia Christovho Matke. Na východe tejto lode leží žalár Isusa Christa, kde je kamenná doska s otvormi na nohy, kde bol Christos prikovaný pred ukrižovaním. Svedčí o tom ikona nad touto doskou.

Nasleduje polkruhová chodba okolo oltárnej apsidy chrámu Katholikon, naľavo ležia malé kaplnky, a to sv. Longina, kaplnka Rozdelenia Christovho rúcha a kaplnka Korunovania tŕňovým vencom. Medzi poslednými dvoma je vchod smerom dole po schodišti do chrámu sv. Heleny, kde je priechod na miesto nájdenia sv. kríža. Kupola tohto chrámu vyčnieva nad zem.

Chrám chrámov, ktorý pod kupolou ako pod skutočným nebom zjednocuje kresťanov jednej viery vo vzkrieseného Christa, ale líšiacich sa dogmami, obradom, jazykom i pôvodom, nech nám bude všetkým príkladom bratskej a úprimnej lásky.

Prot. Michal Dandár

Misijné poslanie kňaza na farnosti

Za posledných desať rokov Svetová rada cirkvi zorganizovala niekoľko pozoruhodných sympózií za účelom teologickej práce a riešenia problémov, ktoré sa týkajú misijnej práce pravoslávnej cirkvi. Aj naša pravoslávna cirkev, ako členka SRC (sídlo v Ženeve), sa aktívne zúčastňuje na týchto sympóziách a vo svojej práci sa snaží uplatniť mnohé užitočné podnety, ktoré vzišli z týchto pracovných stretnutí popredných hierarchov a teológov cirkvi. Jedno z týchto sympózií sa konalo u nás v Prahe na tému: „Biblia a bohoslužba", o čom sme písali aj v našej cirkevnej tlači. Najnovšie sa takéto sympózium uskutočnilo v monasteri Žiči (Juhoslávia) v dňoch 21. — 25. sept. 1980 a zaoberalo sa misijným poslaním duchovného na farnosti. Srbská pravoslávna cirkev — cirkev hostiteľská — pripravila veľmi dobré podmienky pre prácu tohto sympózia. Za SRC v Ženeve bol prítomný jeden z jej tajomníkov, bývalý profesor Bohosloveckej fakulty v Bukurešti, prot. prof. dr. Ion Bria. Tohto sympózia sa zúčastnili aj predstavitelia dochalcedónskych cirkví. Za našu pravoslávnu cirkev na sympóziu bol mitr. prot. Michal Kernaševič, riaditeľ Úradu Eparchiálnej rady pravoslávnej cirkvi v Prešove.

Pred započatím sympózia bola vykonaná krátka bohoslužba s prosbou k Duchu svätému, aby požehnal prácu účastníkov tohto zhromaždenia. Metropolita Emilianos a prot dr. Bria priblížili prítomným obsah a konkrétny program sympózia, tému, referáty a ostatné podmienky práce, súčasne bola prednesená informácia o výsledkoch činnosti Komisie pre svetovú misiu a evanjelizáciu, najmä o výsledkoch zhromaždenia, ktoré sa konalo v Melbourne (Austrália) na tému: „Nech príde Kráľovstvo tvoje."

Hlavnou témou sympózia v Žiči bolo: „Kázanie a učenie o pravoslávnej viere dnes." Z prednesených referátov uvedieme aspoň niektoré: metr. Emilianos hovoril na tému: „Kázanie pri bohoslužbe a v kultúre"; dr.Charakos na tému: „Učiteľská a kazateľská služba kňaza"; dr. A. Radič na tému: „Kázanie evanjelia, bohoslužobný jazyk a kultúra" atď. Na záver sympózia bol vydaný dokument, s obsahom ktorého sa oboznámite v tomto článku.

V úvode dokumentu sa zdôrazňuje, že predstavitelia pravoslávnych i dochalcedónskych cirkví sa zišli preto, aby riešili otázky súvisiace s hlásaním a vyučovaním pravoslávnej viery v súčasnej dobe. V prvej časti dokumentu pod názvom: „Kňaz a hlásanie evanjelia" sa hovorí, že v duchu biblického a svätootcovského nazerania na nastolený problém kňaz má byť zvestovateľom evanjelia Pána nášho Isusa Christa, ako radostnej zvesti spásy. Všetko toto má vychádzať z jeho vnútra, z jeho hlbokého presvedčenia a viery, čiže z jeho vnútorného duchovného života. Lebo existuje nepretržitá spojitosť medzi tým, čo kňaz prejavuje navonok a tým, čím žije vnútorne, a stála dynamika medzi jeho vplyvom na ľud Boží a jeho modlitebným životom. Naznačil to už apoštol Pavel vo svojom liste Timotejovi a je to vyslovené tiež v texte Skutkov apoštolských, kde sa hovorí: „Bedlite teda o seba a celé stádo..." (20, 28,). Je to základná črta pravoslávneho duchovného, ktorý žije zoči-voči mnohým zložitým problémom tohto sveta a má byť nositeľom premenenia tohto sveta. Život kňaza má žiariť pred národom, ktorý sa takýmto spôsobom dostáva do obecenstva s Trojjediným Bohom.

V ďalšej časti dokumentu sa zdôrazňuje osobitný vzťah medzi duchovným a biskupom, lebo aj to má veľký význam pre hlásanie evanjelia v živote cirkvi. „Nemá to byť prázdne slovíčkarenie, ale hlásanie samotného života, smrti a vzkriesenia Isusa Christa skrze nepretržitý život cirkvi". A pre uskutočňovanie tejto dušpatierskej práce treba mať na zreteli nasledujúce skutočnosti.

Predovšetkým to, že duchovný je predstaviteľom biskupa na konkrétnom mieste, ale je kňazom podľa moci svojho stavu a podľa svätej tajiny kňazstva, preto biskup spolu s kňazom je zodpovedný za šírenie tejto tradície. Činnosť biskupa, ktorá je predovšetkým dušpastierska a učiteľská, nemá byť ohraničená len na administráciu, na posväcovanie a vysväcovanie (rukopoloženie) ako osobitné prípady, ale má byť zameraná na všetok náboženský život cirkvi a uvedené prípady majú byť začlenené do celkového toku pastierskej služby biskupa. Zreteľné je to predovšetkým pri chirotónii (vysviacka na kňaza), ktorá má trvalú hodnou a silu skrze liturgie a sviatosti, ktoré kňaz vykonáva. O tejto veci sa v uvedenom dokumente hovorí: „Dôležitosť tohto vzťahu medzi biskupom a kňazom pre správne hlásanie evanjelia najviac bije do očí počas chirotónie, keď biskup kladie na ruky novokňaza Baránka (Telo Christovo) so slovami: „Vezmi tento preddavok a chráň ho až do druhého príchodu Pána, lebo vtedy budeš pred ním súdený." Dnes, v čase „krízy poslušnosti", keď správne kázanie je v nebezpečenstve, kňaz má byť disciplinovaný a poslušný vo vykonávaní svojich dušpastierskych povinností pod vedením svojho biskupa, ktorý je zodpovedný za život celej miestnej cirkvi. A to znamená, že oni obidvaja, aj biskup aj kňaz, majú byť disciplinovaní a majú mať hlboký pocit zodpovednos-

ti za hlásanie viery. A v tejto službe biskup má byť otcom duchovného a jeho rodiny, svojou učiteľskou službou má podporovať duchovného a kňaz si má vážiť túto otcovskú lásku a pomoc. Túto vzájomnosť a jednotu veľmi krásne vyjadril sv. Ignác z Antiochie, keď povedal: „Je jedno telo nášho Pána Isusa Christa a jedenkalich v jednote Jeho krvi. Jeden je obetný oltár ako jeden je biskup s presbyterom a diakonmi, mojimi spoluslužobníkmi. Aby ste konali podľa Božej vôle všetko, čo konáte" (Filad. 4). A podobných výrokov by sme u tohto sv. otca našli veľmi mnoho. Priliehavé sú v tomto ohľade tiež slová ap. Pavla, v ktorých poukazuje práve na túto skutočnosť. „Nezanedbávaj dar, ktorý je v tebe a bol ti daný prorockým slovom, keď starší na teba skladali ruky" (1 Tm 4, 14).

Hlásanie evanjelia je podmienené tiež správnym vzťahom medzi kňazom a národom Božím. Pravoslávny kňaz je ustanovený na konkrétnu farnosť a tento jeho zväzok má byť trvalý. Pravda, z hľadiska „ekonómie" (ohľad na okolnosti a potreby) v cirkvi je dovolené v niektorých prípadoch premiestnenie duchovného z jednej farnosti na druhú, ale súčasne sa zdôrazňuje, že medzi kňazom a ľudom Božím je podobný zväzok ako v manželstve, a preto tu má byť hlboká blízkosť a starostlivosť kňaza o celkový život ľudu Božieho vo farnosti.

Ďalším dôležitým faktorom je tu tá skutočnosť, že kňaz spolu s veriacim ľuďom je vykonávateľom sv. liturgie a ostatných bohoslužieb a úkonov. O tomto sa v záverečnom dokumente hovorí takto: „Skutočnou účasťou v liturgii veriaci sa zúčastňujú na učení, živote, smrti a vzkriesení Isusa Christa, čo je opravdivým obsahom toho, čo kážeme. Inými slovami, samotná liturgia je kázaním evanjelia živým a dokonalým spôsobom. A to sa hlboko dotýka aj pravoslávneho duchovného." Podľa nášho učenia svätá liturgia sa nekoná pre kňaza, nekoná ju len on sám, ale celý ľud Boží. Kňaz má právo viesť toto liturgické zhromaždenie ľudu Božieho. Kázanie slova Božieho nemá byť zanedbané, alebo oddeľované od konania svätej liturgie, lebo kázanie slova Božieho a jeho objasňovanie je nedeliteľnou súčasťou liturgie. Existuje tesná spojitosť medzi učením viery a prinášaním obete, čo nachádzame aj v živote Isusa Christa, ktorý najprv učil a potom sám seba obetoval za všetkých i za všetko. Z toho plynie dôležitá dušpastierska úloha: veriacich treba vychovávať tak, aby mohli rozumieť tomu, čo sa deje vo svätej liturgii a takýmto spôsobom pochopia liturgiu ako hlásanie Christa." A to je tiež predpokladom toho, aby veriaci boli na liturgii nielen prítomní, ale aby sa na nej plne účastnili, aby aktívne prežívali to, čo sa v liturgii uskutočňuje a prijímali vedome to, čo liturgia poskytne. Všetci, deti i starší, muži i ženy, všetci by mali vedieť cirkevné piesne a rozumieť ich obsahu, aby to nebola záležitosť len vyvolených „záležitosť elity", ale záležitosť celého liturgického zhromaždenia, každého veriaceho. Preto je nutné, aby liturgia bola slúžená v reči národa, lebo je to najdôležitejší predpoklad živej účasti na liturgii. Pokiaľ ide o samotné kázanie, duchovný má čo najviac priblížiť slovo Božie realite každodenného života, čo však neznamená zmenu učenia cirkvi, ktoré musí zostať nezmenené, lebo jeho platnosť je trvalá. Táto vec si vyžaduje starostlivú a svedomitú prípravu kňaza po stránke obsahovej aj po stránke mentality a schopnosti poslucháčov. Zanedbávanie slova Božieho a poučovania vo viere kanonické pravidlá považujú za dôvod na suspendáciu kňaza, lebo tým narušuje harmonický duchovný rast veriacich vo viere, čo ohrozuje spásu.

(Pokračovanie)

Prot. Š. Pružinský

Farebná symbolika bohoslužobných oblečení

Farebná škála bohoslužobných odevov sa skladá zo základnej farby bielej, červenej, žltej, zelenej, modrej, fialovej a čiernej. Tieto farby symbolizujú duchovný význam oslavovaných svätých a posvätných udalostí.

Dôležité sviatky pravoslávnej cirkvi a posvätné udalosti, na ktoré sú predpísané odevy určitých farieb, možno rozdeliť na šesť základných skupín.

1. Skupina sviatkov a dní pamiatky Isusa Christa, prorokov, apoštolov a svätiteľov. Farba bohoslužobných odevov sa predpisuje zlatá (žltá) vo všetkých odtieňoch.

2. Skupina sviatkov a pamätných dní Presvätej Bohorodičky, beztelesných síl, panien a panicov. Farba oblečenia — modrá a biela.

3. Skupina sviatkov a pamätných dní sv. kríža Pánovho. Farba oblečenia je predpísaná fialová alebo tmavočervená.

4. Skupina sviatkov a dní spomínania prorokov. Rúcha sú predpísané červené.

5. Deň svätej Trojice, svätého Ducha, pamiatka ctihodných, slúži sa v zelených rúchach všetkých odtieňov.

6. V období pôstov sa predpisuje farba bohoslužobných odevov tmavomodrá, fialová, tmavozelená, tmavočervená, čierna. Čierna farba sa používa najmä v dňoch veľkého pôstu. V prvý týždeň tohto pôstu a v nasledujúcich dňoch ďalších týždňov prevláda farba čierna. Vchod Pána do Jeruzalema sa oslavuje v rúchach bordó so zlatom alebo tmavočervených. Na Veľký štvrtok sú rúcha tmavočervené.

Pohreby sa podľa predpisov majú vykonávať v bielych rúchach. V jestvujúcom kánone o cirkevných bohoslužobných oblečeniach v skutočnosti vidíme dve veci: biela farba a sedem farieb spektra, z ktorého sa skladá, alebo na ktoré sa delí na strane jednej, na strane druhej farba čierna, ako neprítomnosť svetla, symbol nebytia, smrti, smútku a zriknutia sa svetskej márnosti a bohatstva.

Sv. evanjelista Marek, keď opisoval Premenenie Isusa Christa, povedal, že „Jeho rúcho stalo sa skvejúcim, veľmi bielym ako sneh" (Mr 9, 3). Sneh, ako

vieme, osvietený jasným slnkom, jagá sa rôznymi farbami. To treba zvlášť zdôrazniť, lebo v cirkevnej symbolike biela farba je nielen jednou z mnohých farieb, ale je symbolom božského netelesného svetla, žiariaceho všetkými farbami dúhy. I zlato má ten istý význam ako biela farba a je súčasne symbolom kráľovskej slávy, dôstojnosti, bohatstva. Tento symbolický význam zlata sa duchovne spája s jeho prvým významom ako obrazu „Božského svetla", „Slnka pravdy" a „Svetla sveta". Isus Christos je „Svetlo od Svetla" (Boha Otca), takže chápanie kráľovskej dôstojnosti nebeského Kráľa a patriaceho Mu božského svetla sa spája na úrovni predstáv o Jedinom v Trojici Bohu, Stvoriteľovi.

Dúha má tri samostatné farby, od ktorých sa odvodzujú zvyšné štyri. Je to farba červená, žltá a modrá. Ich miešaním môže umelec vytvoriť zelenú, fialovú, oranžovú a modrú. Takto sedem základných farieb spektra odpovedá tajomnému číslu sedem, ktoré Boh položil do základu usporiadania nebeského i pozemského jestvovania tým, že: za šesť dní stvoril svet a siedmy deň si odpočinul; je Trojica a štyri evanjeliá; je sedem sviatostí cirkevných; sedem svietnikov v nebeskom chráme atď. Príklad troch farieb základných a štyroch farieb odvodených zodpovedá predstave o nestvorenom Bohu v Trojici a o Ním stvorených bytostiach.

Sviatok sviatkov — Pascha Christova sa začína v bielych rúchach na znamenie božského svetla, ktoré zažiarilo z hrobu vzkrieseného Spasiteľa. Ale už paschálna liturgia a potom celý týždeň sa slúži v červených rúchach, ktoré značia nevysloviteľnú plamennú lásku k ľudskému rodu, ktorú preukázal vo svojom vykupiteľskom čine Syn Boží. V niektorých chrámoch je zvykom na paschálnej utierni na každú z ôsmich piesní kánona meniť oblečenie — farbu rúcha.

Nedele, dni spomínania na apoštolov, prorokov a svätiteľov, sa vyznačujú tým, že sa v nich slúži v rúchach zlatej (žltej) farby, lebo tieto dni sú priamo spojené s predstavou o Christu ako o Kráľovi slávy a o predvečnom Archijerejovi.

Sviatky Božej Matky sa vyznačujú modrou farbou, ktorá symbolizuje jej nebeskú čistotu a neporušenosť.

Fialová farba, patriaca sv. krížu a veľkopôstnym službám, pripomína utrpenia u ukrižovanie Pána nášho Isusa Christa. Je to farba hlbokej duchovnosti a v spojení s predstavou o ukrižovaní Spasiteľa sa používa aj na archijerejskú mantiu, takže pravoslávny biskup sa akoby obliekal do krížovej obete nebeského Archijereja, obrazom ktorého v cirkvi biskup je. Podobný význam majú skufie a kamilávky fialovej farby.

Červená farba značí mučenícku krv, vyliatu za vieru v Christa, ktorá svedčí o veľkej láske mučeníkov k Bohu„z celého srdca a celej duše" (Mr 12, 30). Červená je farbou neobmedzenej lásky medzi Bohom a človekom.

Sviatky zasvätené Duchu svätému — dňu svätej Trojice a dňu Ducha svätého a pamiatke ctihodných sa vyznačujú zelenou farbou. Táto farba vzniká

miešaním modrej a žltej, značiacich Ducha svätého a Boha Syna, čo presne zodpovedá podľa zmyslu Hospodinovho sľubu, že pošle od Otca na cirkev spojenú s Christom a v Christu Ducha svätého „Pána oživujúceho". Všetko živé sa riadi vôľou Otca prostredníctvom Syna a oživuje sa Duchom svätým. Preto symbolom večného života je strom v Písme svätom i v cirkevnom vedomí, takže obyčajná zeleň stromov, lesov a polí sa vždy prijímala s náboženskými pocitmi ako symbol života, jari, obnovy a oživenia. Zelená farba oblečenia v spomínaných dňoch značí, že duchovný čin, umŕtvenie hriechu v základoch nižšej ľudskej vôle, neumrtvuje človeka, ale oživuje jeho obcovanie s Kráľom slávy (žltá farba) milosťou Ducha svätého (modrá farba).

Na sviatok Zvestovania Bohorodičky (Blahoviščenije) sa zvyčajne používajú modré rúcha a v deň sviatku Christovho Narodenia rúcha zlaté. Na Nanebevstúpenie sa používa farba modrá so zlatou.

Biela farba sa používa na bohoslužobných rúchach v deň sviatku Bohozjavenia a Premenenia preto, že táto farba predstavuje nestvorené božské svetlo, prichádzajúce na svet a ožarujúce stvorenie Božie, premeňujúce ho.

Biela farba je zaužívaná i pri spomienkach na mŕtvych, pretože jasne vyjadruje zmysel a obsah zádušných modlitieb, kde sa prosí o pokoj pre zosnulých v nebeských príbytkoch, v príbytkoch spravodlivých, oblečených, podľa Zjavenia, v kráľovstve nebeskom do bielych rúch.

Michalovce: Preosvietený vladyka Nikanor vyznamenáva o. prot. Jána Chomu, riaditeľa ÚER, právom nosenia mitry.

Sv. Gregor Palama — veľký učiteľ askézy

Sv. Gregor Polama patrí k tým významným askétom kresťanského sveta, ktorému sa v minulosti v pravoslávnej teológii nevenovala patričná pozornosť. Iba štúdium jeho života a učenia v posledných rokoch ukázalo na veľkú dôležitosť tohto svätca pre teológiu a kresťanský život vôbec.

Sv. Gregor Palama sa narodil okolo roku 1297 a už v mladosti mal náklonnosť k mníšskemu životu. Spočiatku žil v modlitbe a pôste na hore Athos a potom bol zvolený za biskupa pre mesto Solún.

V Palamovej dobe východné mníšstvo malo už bohatú tradíciu a duchovnú skúsenosť. Mnohí z askétov, nazývaní v slovanských pravoslávnych cirkvách „podvižnikami", zanechali po sebe početné literárne diela, hovoriace o ich duchovnom živote. Gregor Palama centralizuje v sebe toto veľké duchovné bohatstvo.

Činnosť tohto askétu spadá do obdobia, keď vplyv renesancie preniká zo Západu do Byzantskej ríše. Samotný Západ vplyvom renesancie prežíva jednu z najradikálnejších premien v dejinách. Pre kresťanstvo vzniká otázka, či tzv. „Nová doba" nerozloží podstatu kresťanstva, alebo či spolu s týmto novým smerom bude mať miesto v živote ľudí kresťanská etika, ktorá je nadprirodzeného pôvodu a ktorú nám daroval sám Isus Christos. To sú otázky, na ktoré nájdeme odpovede v dielach sv. Gregora Palamu.

Sv. Gregor je predovšetkým známy ako učiteľ mystiky, t. j. duchovnosti. Vo svojej teologickej doktríne vychádza z etickej praxe kresťanstva a vytvára súlad medzi dogmatikou a kresťanskou etikou. Mystický život znamená pre Palamu život samého Boha v nás. Už samotným cieľom, pre ktorý Boh stvoril človeka, je urobiť človeka účastníkom Života, t. j. aby bol v neustálom zjednotení s Bohom. Avšak prarodičia Adam a Eva hriechom narušili túto jednotu. Vtelením Syna Božieho každému z nás je daná možnosť opätovného zjednotenia s Bohom. Avšak k tomu je bezpodmienečne nutná činnosť a spolupráca ľudskej bytosti, tvorivé úsilie každého z nás o jednotu s Bohom, ktorú môžeme dosiahnuť jedine prostredníctvom Christa. Duch Christov musí natoľko preniknúť našu ľudskú prirodzenosť, aby pre náš duchovný život platili slová apoštola Pavla: „. . . a nežijem už ja, ale žije vo mne Christos" (Gl 2,20).

Na dosiahnutie spasenia podľa sv. Gregora Palamu je nevyhnutná radikálna premena ľudského života k lepšiemu. Za hlavný prostriedok, vedúci k zjednoteniu človeka s Bohom na základe vlastnej duchovnej praxe, považuje sv. Gregor modlitbu, ktorú chápe ako rozhovor medzi Bohom a človekom.

V tejto súvislosti treba pripomenúť, že často v našom praktickom živote dochádza k nepochopeniu modlitby, keď kresťania v svojom srdci neprežívajú zmysel modlitby, ale odriekavajú ju mechanicky. To je z hľadiska sv. Gregora Palamu nesprávne. Takáto povrchná modlitba nevedie k spáse. Naopak, iba modlitba vychádzajúca zo srdca kresťana, je tým pravým prostriedkom, ktorý vedie k jednote s Bohom.

Imrich Belejkanič, duchovný

Rada svätého apoštola Pavla kresťanom

Sv. apoštol Pavel radí nám kresťanom, čo máme v živote zanechať a čoho sa vyvarovať, aby sme boli dobrí kresťania a dosiahli aj večný život. A to je pre veriaceho kresťana veľmi dôležité: vedieť správne posúdiť, čo človekovi prospeje pre jeho telo a dušu, alebo čo má zlé následky a privedie ho do záhuby.

Treba zdôrazniť, že kresťan by sa nemal dať zviesť na zlé skutky. Často sa dávame priam naverbovať na zlé veci a nevieme v sebe nájsť ani trocha zábrany a rýchlo si uvedomiť, že to vedie telo aj dušu do nešťastia. Tak je to pri krádežiach, alkoholizme a ostatných našich zlých skutkoch, keď pomáhame a páchame zlo. Apoštol Pavel chcel azda aj zdôrazniť, že vždy treba vidieť v tých, čo páchajú zlé skutky, nešťastníkov ako aj nešťastné ich rodiny. Veď nie nadarmo aj píše: „Teda hľaďte, ako by ste sa správne chovali, nie ako nemúdri, ale jako múdri" (Efez 5, 15). Múdry kresťan vždy a všade, ale aj včas, správne posúdi, čo je preň, pre jeho rodinu, svojho blížneho i celú spoločnosť dobré a čo zlé. Správne posúdi čo je a čo nie je vôľa Božia. „Preto nebuďte nerozumní, ale rozumejúci, čo je vôľa Božia" (Efez 5, 17).

Aj Isus Christos nás často skrze sv. evanjelium vyzýva, aby sme chodili ako „deti svetla" rozumejúci, čo je vôľa Božia a prinášali ovocie Ducha, ktoré sa prejavuje, ako to napísal sv. apoštol Pavel, „v každej dobrote, spravodlivosti a pravde" (Efez 5, 9).

Zabúdame ešte, že neraz sa dokážeme vyvarovať zlých skutkov, ale druhých pred nimi nevarujeme, ba je to nám jedno či ich konajú, alebo nie. Je nekresťanské, ak kresťan myslí len na seba a zabúda na svojho blížneho, keď nemyslíme aj na jeho šťastie a večný život. Toto sa aj nevypláca, lebo zlo, čo budú konať iní, aj nás môže zachvátiť. A nemôže nám to byť jedno, lebo ide o našich blížnych, ktorých máme mať radi a preto ich máme varovať pred každým nebezpečenstvom, ba ešte ich máme aj karhať, ak je to treba: „A nezúčastňujte sa s neposlušnými na jalových skutkoch tmy, ale ich radšej ešte kárajte" (Efez 5, 11).

Nestačí sa vyvarovať zlého jedenkrát či niekoľkokrát, ale počas celého nášho života treba žiť tak, aby sme sa vždy mali na pozore pred zlými skutkami a tými, čo ich páchajú. Múdri uposlúchnu a nebudú čakať, aby padli až na dno. Kto neuposlúchne a kto nechce byť bohatý v Bohu, o tom Boh povie ostro a prísne, ako to čítame v evanjeliu, že tak hovoril tým, čo nemúdro činili a rozmýšľali.

Preto nám kresťanom treba byť múdrymi a učiť sa byť múdrymi, aby sme dobre rozumeli, čo je vôľa Božia a ju aj činili vo svojom pozemskom živote.

Prot. Š. Horkaj

Zo života prešovskej eparchie

ARCHIJEREJSKÉ BOHOSLUŽBY

● **Dňa 8. apríla 1981 Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, sa vo večerných hodinách zúčastnil na čítaní kánonu Andreja Krétskeho. Preosvietený vladyka túto utiereň s kánonom, ktorá sa slúži uprostred Veľkého pôstu, odslúžil spolu s prešovským duchovenstvom.**

● **Dňa 19. apríla 1981, t. j. na Kvetnú nedeľu, Preosvietený vladyka Nikolaj slúžil v katedrálnom chráme sv. Alexandra Nevského v Prešove spolu s prešovským duchovenstvom archijerejskú sv. liturgiu, po ktorej podľa tradície posvätil bahniatka.**

● **Na Veľký štvrtok večer Preosvietený vladyka Nikolaj s duchovenstvom odslúžil Strasti Isusa Christa s čítaním dvanástich evanjelií o utrpení a umučení Isusa Christa.**

● **Vo Veľký piatok odslúžil Preosvietený vladyka veľkopiatočnú večiereň s výnosom plášteníce a predniesol hodnotnú kázeň o utrpení Christovom a jeho význame pre dnešných kresťanov.**

● **Dňa 26. apríla t. r. Preosvietený vladyka Nikolaj slúžil paschálnu utiereň. Tichým časným ránom radostne znelo „Christos voskrese iz mertvych", v bezvetrí tíško horeli sviečky v rukách veriacich. Preosvietený vladyka posvätil veriacim paschálne pokrmy.**

● **V dňoch 26. a 27. apríla t. r. Preosvietený vladyka Nikolaj odslúžil archijerejské sv. liturgie a vykonal myrovanie. Predniesol príhovor k prítomným a zaželal im príjemné prežitie radostných sviatkov Paschy Christovej.**

-MK-

Zo života michalovskej eparchie

ARCHIJEREJSKÉ BOHOSLUŽBY

● V nedeľu dňa 5. apríla t. r. Preosvietený vladyka Nikanor, biskup michalovský, vykonal za asistencie duchovných archijerejskú sv. liturgiu v katedrálnom chráme v Michalovciach. Príležitostnú kázeň na tému evanjelia predniesol o. prot. Ján Choma, riaditeľ ER.

● Na Kvetnú nedeľu, dňa 12. apríla 1981, vykonal taktiež Preosvietený vladyka Nikanor za spoluúčinkovania duchovných archijerejskú sv. liturgiu, počas ktorej udelil o. prot. Štefanovi Horkajovi, predstavenému katedrálneho chrámu zlatý kríž s ozdobami za obetavú dušpastiersku činnosť. V kázni, ktorú predniesol o. prot. Štefan Horkaj, priblížil veriacim význam Kvetnej nedele pre veriaceho terajšej doby. Po sv. liturgii Preosv. vladyka Nikanor posvätil bahniatka, ktoré si ako symbol jeruzalemských ratolestí odnášali veriaci domov. Po myrovaní udelil vladyka všetkým prítomným veriacim svoje arcipastierske požehnanie.

VEĽKÝ TÝŽDEŇ — BOHOSLUŽBY V KATEDR. CHRÁME V MICHALOVCIACH.

● V pondelok, utorok a v stredu Veľkého (strastného) týždňa, vykonal Preosvietený vladyka Nikanor v ranných hodinách sv. liturgiu predom posvätených darov.

● Na Veľký štvrtok ráno vykonali sv. liturgiu Bazila Veľkého s večierňou a vo večerných hodinách Preosv. vladyka Nikanor odslúžil strasti Isusa Christa s čítaním sv. evanjelií striedavo s duchovnými. Vladyka predniesol smútočnú kázeň o veľkom utrpení Spasiteľa za naše spasenie.

● Na Veľký piatok ráno Preosvietený vladyka Nikanor odslúžil cárske časy a v popoludňajších hodinách spolu s duchovnými veľkú večiereň s vynášaním plášteníce a kladením do hrobu. Nad Christovým hrobom predniesol vladyka príležitostnú kázeň, ktorá mocne zapôsobila na srdcia a city prítomných veriacich.

● V sobotu Veľkého týždňa vykonal Preosvietený vladyka Nikanor sv. liturgiu Bazila Veľkého s večierňou.

PASCHÁLNE BOHOSLUŽBY

● V nedeľu dňa 19. apríla t. r. oslávili pravoslávni veriaci z Michaloviec a celého okolia sv. Paschu — Vzkriesenie Isusa Christa. V noci odslúžil Preosvietený vladyka Nikanor spolu s duchovnými paschálnu utiereň so sprievodom okolo chrámu, kde zaznelo radostné: Christos voskrese! V ranných hodinách sa konalo svätenie pásch, ktoré vykonal Preosv. vladyka Nikanor. Slávnostnú paschálnu sv. liturgiu odslúžil Preosv. vlady-

Preosvietený vladyka Nikanor s duchovenstvom pri paschálnych bohoslužbách.

ka Nikanor spolu s duchovenstvom. Po malom vchode vladyka Nikanor vyznamenal o. prot. Jána Chomu, riaditeľa ER, hodnosťou mitroforného protojereja, ktorá mu bola udelená s požehnaním Jeho Blaženstva Doroteja, metropolitu pražského a celého Československa, pri príležitosti Paschy Christovej za zásluhy o rozkvet pravoslávnej cirkvi a záslužnú dušpastiersku prácu. Paschálnu kázeň predniesol mitr. prot. Ján Choma. Na konci bohoslužieb Preosv. vladyka Nikanor prihovoril sa otcovskými slovami k prítomným veriacim a zaželal im od vzkrieseného Christa veľa dobrého zdravia, požehnania a duchovnej radosti.

● Dňa 20. apríla t. r. — vo Svetlý pondelok bola veľkonočná radosť pravoslávnych veriacich v Košiciach o to väčšia, že k nim zavítal Preosvietený vladyka Nikanor, aby vykonal slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu za asistencie duchovných. Vladyku sprevádzal mitr. prot. Ján Choma, riaditeľ ER, ktorý po sv. evanjeliu predniesol kázeň. Na konci bohoslužieb vladyka prehovoril k veriacim slovami paschálnej radosti, zaželal im od vzkrieseného Christa — Víťaza nad smrťou — veľa milosti a pokoja v pozemskom živote a udelil svoje arcipastierske požehnanie všetkým prítomným.

● V nedeľu dňa 26. apríla t. r. navštívil Preosvietený vladyka Nikanor farnosť Beňatinu, kde ho doprevádzali mitr. prot. Ján Choma, pri príležitosti Paschy Christovej podľa starého štýlu. Spolu s duchovnými vykonal slávnostnú sv. liturgiu, počas ktorej po malom vchode vyznamenal správcu farnosti o. prot. Ladislava Fedora zlatým krížom s ozdobami, za úspešnú pastiersku činnosť vo vinici Christovej. V kázni Preosv. vladyka hovoril o význame vzkriesenia pre človeka, lebo Christovo vzkriesenie sa stalo znamením nášho vzkriesenia. Nakoniec udelil veriacim arcipastierske požehnanie.

PRACOVNÁ PORADA

● V utorok dňa 28. apríla 1981 sa konala v zasadacej sieni úradu Eparchiálnej rady v Michalovciach celoeparchiálna pracovná porada pravoslávneho duchovenstva michalovskej eparchie. Po spoločnej modlitbe pracovnú poradu otvoril Preosvietený vladyka Nikanor, biskup michalovský. Srdečne privítal prítomných, najmä hostí. Za štátnu správu bol prítomný krajský cirkevný tajomník p. Sičák, cirkevný tajomník MsNV v Košiciach p. Žilinský a okresný cirkevný tajomník v Michalovciach p. Čurma. Obšírny referát k voľbám do zastupiteľských zborov predniesol krajský cirkevný tajomník p. Sičák. Hovoril o obrovských úspechoch, ktoré boli dosiahnuté vo Východoslovenskom kraji vo všetkých sférach spoločenského života. Úlohy nastávajúceho volebného programu budú náročné, ale reálne. Vyjadril presvedčenie, že pravoslávni duchovní, tak ako doteraz budú aj naďalej popri svojej pastoračnej činnosti angažovať sa a viesť veriacich, aby svojou poctivou prácou, uvedomelosťou prispievali k splneniu všetkých úloh, ktoré nás všetkých čakajú v nastávajúcom období, ako aj o zachovanie mieru vo svete.

Správu zo života michalovskej eparchie predniesol o. prot. Ján Choma, riaditeľ ER. V diskusii duchovní hovorili k referátu KCT p. Sičáka. Z nej jednoznačne vysvitlo, že voľby sa stanú manifestáciou jednoty nášho pracujúceho ľudu, spontánym vyjadrením súhlasu s politikou nášho socialistického zriadenia. Riaditeľ ER prot. Ján Choma prečítal vyhlásenie pravoslávnych duchovných michalovskej eparchie k voľbám do zastupiteľských zborov, ktoré bolo jednomyseľne schválené.

Záverom Preosvietený vladyka Nikanor poďakoval hosťom zo štátnej správy za účasť na porade, za prejavenú dôveru a ubezpečil ich, že všetci duchovní s veriacimi odovzdajú s dôverou svoj hlas navrhnutým kandidátom Národného frontu. Porada bola ukončená modlitbou. *J. N.*

SMÚTOČNÁ SPOMIENKA

V pondelok nadránom, dňa 13. apríla 1981, tíško odovzdal svoju nesmrteľnú dušu Stvoriteľovi brat Andrej Tivadar. Nebohý sa narodil 5. septembra 1902 v Bedevli, okr. Ťačovo na Zakarpatskej Ukrajine v rodine roľníka staropravoslávneho vierovyznania. Na Zakarpatí vyštudoval pravoslávny bohoslovecký seminár a na ďalšie štúdiá sa vybral do Prahy, kde si založil rodinu. Popri svojom zamestnaní úradníka rad rokov vykonával rôzne funkcie v zbore starších pri pravoslávnom katedrálnom chráme v Prahe, bol členom eparchiálnej rady pražskej a členom metropolitnej rady. Od roku 1950 začal pôsobiť v Prešove, najprv ako vicerektor na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte, lektor cirkevného spevu, neskôr ako riaditeľ účelového zariadenia pravoslávnej cirkvi PETRA. Už v Prahe sa stal zakladateľom cirkevného spevokolu mládeže, s ktorým chodieval na mnohé zájazdy po pravoslávnych obciach. V Prešove v tejto činnosti pokračoval.

Nebohý brat Andrej nesmierne miloval pravoslávnu vieru, pravoslávnej cirkvi bol hlboko a úprimne oddaný a vždy sa snažil urobiť všetko, čo by pre našu cirkev mohlo byť osožné. Od našich neprajníkov, či už doma na Zakarpatí či inde, si musel vytrpieť svoje už len za svoj prístup k búrlivým udalostiam vo svojej rodnej obci, keď sa veriaci vracali do pravoslávnej cirkvi.

Dobrý, bohumilý a užitočný život prežil brat Andrej. Prosme Hospodina, aby mu dal odpočinutie vo svojich nebeských príbytkoch. Nikdy nañho nezabudneme.

Vičnaja pamjať!

Odkaz sv. Cyrila a Metoda a my

Na sviatok sv. Cyrila a Metoda má svoj sviatok aj náš cirkevný časopis — Odkaz sv. Cyrila a Metoda, ktorý podľa svojho zamerania pokračuje v apoštolskej a misionárskej cyrilometodejskej práci medzi veriacimi v našej vlasti.

Vo sviatok býva pekným zvykom pozdraviť toho, kto má sviatok. Preto pozdravujeme našu redakciu Odkazu sv. Cyrila a Metoda a všetkých tých, čo pracujú a napomáhajú v apoštolskej a misionárskej práci cyrilometodejskej. Pozdravujeme tých, čo sú zaň zodpovední za to, aby sme aj v budúcnosti každý mesiac dostali do našich domovov nové a dobré číslo tohto časopisu. Význam tohto časopisu je veľký, lebo sa ocitá u mnohých známych i neznámych čitateľov u nás doma i za hranicami našej vlasti.

K pozdravu zvyčajne patrí aj darček. A najlepším darčekom a najcennejším bude snáď to, keď si každý výtlačok časopisu budeme vážiť a mať ho v úcte. Ba videl som aj taký prípad, že jedna inoverná žena mala spolu zviazané tri ročníky nášho časopisu, vpredu bol prilepený krásny obrázok, takže z toho vznikol celý zborníček a ja som bol milo prekvapený. A to je príklad a poučenie aj pre nás, ako si máme vážiť tento náš časopis a verím, že mnoho je u nás takých rodín, ktoré si ho z roka na rok odkladajú. A to je tiež úloha aj pre farské úrady, aby každý mal u seba plnú zbierku, lebo je to tiež presvedčivá kronika nášho náboženského i spoločenského života a v mnohých prípadoch lepšiu ani nikto nenapíše. Bude to dar, ktorý prinesie potešenie pre obe strany, najmä však pre tých, ktorým leží na srdci cyrilometodejský odkaz v našej vlasti a v našich národoch.

A práve tak príjemným darčekom pre redakciu tohto časopisu bude tiež to, aby tí z našich veriacich i duchovných, ktorým Boh dal dar slova a mysle, prispievali doň dobrými a mnohými článkami a nezanedbávali tento Boží dar, lebo je napísané: „Kto je verný v najmenšom, je verný aj vo veľkom" (Lk 16, 10), alebo: „Správne, dobrý a verný sluha, nad málom si bol verný, nad mnohým ťa ustanovím ..." (Mt. 25, 21).

Od každého pravoslávneho veriaceho sa žiada splniť mnoho v morálnom, praktickom, vieroučnom, ale aj v tomto smere — v úcte a láske k cirkevnej tlači, čiže urobiť aspoň nejakú drobnú úlohu v tom, aby Odkaz sv. Cyrila a Metoda, pravoslávie, viera, obrad a všetko, čo tu doniesli sv. bratia Cyril a Metod, tu zostalo a bolo trvale impulzom nášho ďalšieho duchovného rastu. Lebo len tak sa naša cirkev môže upevňovať, len tak môžu aj iní kresťania poznať naše skutočné hodnoty, ich hĺbku a zmysel. Preto sa usilujeme všetko toto našim veriacim priblížiť, osvetliť, poučiť a ukázať práve na stránkach nášho časopisu, lebo je to veľká pomoc pri našej misijnej i dušpastierskej práci, pri našej službe svetu a človeku.

V prvom rade našou úlohou je, aby sme skutočne a príkladne žili životom pravoslávneho veriaceho. Nič to, keď nás ktosi nemá rád, alebo snáď sa aj vysmieva, pravda vždy mala mnoho nepriateľov a vždy ich bude mať. V takej situácii bol sám zakladateľ kresťanstva — Ježiš Christos, jeho učeníci, sv. otcovia a všetci, ktorí nekompromisne a bez zmien vyznávali zjavené učenie, učenie cirkvi Christovej. Len si spomeňme, čo ho hovorí v apoštolovi prvej nedele Veľkého pôstu, alebo v nedeľu všetkých svätých (Žd 11, 1—40).

Treba si uvedomiť, že svoju cirkev máme podporovať v každom ohľade, vo všetkých jej potrebách, v údržbe a oprave chrámov a ostatných cirkevných objektov, v čistote, prácou každého druhu, ale aj finančne. Nežiada sa niečo nad naše sily, nejaké veľké obete, ale nech každý podľa svojho daru (Ef 4) a schopností prispeje k spoločnej veci, nech si nájde svoje miesto tam, kde ho najviac treba.

Treba prichádzať do chrámu na bohoslužby, lebo je to dom Otca nášho nebeského, účastniť sa krásneho obradu a ľubozvučného cirkevného ľudového spevu a poznávať pravoslávie do hĺbky, k čomu nám slúžia mnohé publikácie, staršie a novšie, ktoré naša cirkev, najmä za roky svojej samostatnosti a slobodného života vydala pre poučenie a poznanie pravdy: vieroučnej i historickej. Treba nám poznať našu históriu a rozumieť jej, lebo od toho mnoho závisí aj v náboženskom živote. Falšované dejiny nie sú žiadne dejiny a môžu človeku iba škodiť a prekážať v poznávaní skutočnosti. Práve tak dôležité je zaujímať sa o život cirkvi v súčasnosti, lebo kto nepozná život cirkvi, nemôže jej pomáhať, nemôže žiť jej radosťami a ťažkosťami a ako kresťan nemôže aktívne sa zapájať do všetkého toho, čo cirkev v súčasných podmienkach potrebuje: v duchovnej i sociálnej službe svetu. A to je tiež dôvod toho, prečo je treba odoberať časopis a kupovať knihy, ktoré sme vydali. Ani v jednej rodine by dnes nemala chýbať kniha o biskupovi Gorazdovi, ktorú naša cirkev vydala na počesť 100. výročia jeho narodenia. Zvlášť tam, kde sú naši veriaci vzdialení od pravoslávneho chrámu, netreba zabúdať na tlač a treba sa spojiť s najbližšou farnosťou, ktorá by v tomto ohľade mala byť schopná v plnom rozsahu uspokojiť potreby takýchto veriacich. A práve tak je dôležité aktívne podporovať náš časopis, čítať články, svoje dojmy, udalosti.

Prot. Št. Horkaj

(pokračovanie)